

Thực trạng và giải pháp phát triển kinh tế số tại Phú Yên hiện nay

Present Situation and Approaches to Enhance Digital Economic Development in Phu Yen

ThS. Trần Thị Kim Thanh^{1,*}, ThS. Nguyễn Thị Thúy Kiều²

¹ Học viện Ngân hàng - Phân viện Phú Yên

² Khoa Lý luận chính trị - Trường Đại học Xây dựng Miền Tây

* Email: kimthanh2801@gmail.com

■ Nhận bài: 18/04/2024 ■ Sửa bài: 22/05/2024 ■ Duyệt đăng: 11/06/2024

TÓM TẮT

Bài báo tập trung nghiên cứu phát triển kinh tế số tại Phú Yên trong giai đoạn hiện nay; tác giả sử dụng phương pháp thống kê mô tả, phân tích các vấn đề cơ sở lý luận và nguồn dữ liệu thứ cấp nhằm mô tả thực trạng phát triển kinh tế số hiện nay ở Phú Yên. Từ những kết quả đạt được, xác định rõ những vấn đề còn tồn tại, nhằm đề xuất một số giải pháp thúc đẩy phát triển kinh tế số ở Tỉnh Phú Yên nói riêng và góp phần phát triển kinh tế ở Việt Nam nói chung.

Từ khóa: Kinh tế số, thương mại điện tử, phát triển kinh tế số

ABSTRACT

The article investigates the digital economic development in Phu Yen at present. Drawing from discussions and secondary sources, it presents the current status of digital economic development in Phu Yen, highlighting achievements and ongoing challenges. The article then proposes solutions aimed at advancing the digital economy in Phu Yen specifically and contributing to Vietnam's overall economic development.

Keywords: Digital economy, e-commerce, digital economic development

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư (CMCN 4.0) và sự xuất hiện, phát triển của Internet vạn vật đã tác động đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, đặc biệt trong lĩnh vực sản xuất kinh doanh, từ đó, thúc đẩy sự ra đời, phát triển nền kinh tế số. Kinh tế số diễn ra ở nhiều quốc gia, trên nhiều lĩnh vực và đem lại nhiều lợi ích. Hiện nay, hầu hết các quốc gia đều tập trung nghiên cứu, ứng dụng, đẩy mạnh phát triển kinh tế số; phát triển kinh tế số đã trở thành một xu thế tất yếu và Việt Nam cũng không đứng ngoài xu hướng đó. Đối với Việt Nam nói chung và Phú Yên nói riêng, phát triển kinh tế số được xem là một bước đi phù hợp với bối cảnh hiện tại nhằm thúc đẩy nhanh quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở nước ta, giúp cho nền kinh tế phát triển, có thể theo

kip nền kinh tế chung của thế giới và tạo điều kiện cho các lĩnh vực khác phát triển theo. Tuy nhiên, trong quá trình triển khai xây dựng kinh tế số, bên cạnh những kết quả đạt được, còn tồn tại một số vấn đề, vì vậy việc tìm ra giải pháp để phát triển kinh tế số tại Phú Yên là rất cần thiết để phát triển kinh tế địa phương nói riêng và kinh tế đất nước nói chung.

2. KHÁI QUÁT CHUNG VỀ KINH TẾ SỐ

Thuật ngữ “kinh tế số” đã được đề cập từ khá lâu và có nhiều quan điểm khác nhau. Tuy nhiên, thuật ngữ này bắt đầu được nhắc đến nhiều hơn khi cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 xuất hiện và trở thành mối quan tâm lớn của nhiều quốc gia

Kinh tế số (*digital economy*) được hiểu

đơn giản là một nền kinh tế vận hành chủ yếu dựa trên công nghệ số, đặc biệt đó là các giao dịch điện tử trên internet. Theo nhóm cộng tác kinh tế số của Oxford, kinh tế số là “một nền kinh tế vận hành chủ yếu dựa trên công nghệ số, đặc biệt là các giao dịch điện tử tiến hành thông qua internet” [1].

Trong chương trình “Sáng kiến hợp tác và phát triển kinh tế kỹ thuật số G20” của Hội nghị thượng đỉnh G20 ở Hàng Châu (Trung Quốc) năm 2016 xác định: “Nền kinh tế số đề cập đến các hoạt động kinh tế sử dụng hiệu quả công nghệ thông tin và truyền thông làm động lực chính để nâng cao hiệu quả và tối ưu hóa cơ cấu kinh tế. Kiến thức số và thông tin số là phương tiện chính mang lại hiệu quả cho nền kinh tế” [4].

Tại Việt Nam, nhằm phát triển kinh tế số, ngày 31/3/2022, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt “Chiến lược quốc gia phát triển kinh tế số và xã hội số đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”, trong đó, nền kinh tế số được định nghĩa là “hoạt động kinh tế sử dụng công nghệ số và dữ liệu số làm yếu tố đầu vào chính, sử dụng môi trường số làm không gian hoạt động chính, sử dụng công nghệ thông tin – viễn thông để tăng năng suất lao động, đổi mới mô hình kinh doanh và tối ưu hóa cấu trúc nền kinh tế”.

Như vậy ta thấy, khái niệm kinh tế số dù được tiếp cận ở góc độ nào, thì xét về bản chất đều có sự ứng dụng công nghệ số. Trong nền kinh tế này, công nghệ số được ứng dụng rộng rãi ở tất cả các thị trường, ở nhiều khâu sản xuất, kinh doanh. Nền kinh tế số cho phép các chủ thể ở những quy mô khác nhau sử dụng cơ sở hạ tầng công nghệ thông tin để tiến hành nghiên cứu thị trường, phân tích các số liệu thu nhập và điều tra, đưa ra các dự báo và từ đó đưa ra những quyết định kinh tế mang lại hiệu quả cao. Về mặt phạm vi, kinh tế số được thực hiện ở phạm vi rộng, với nhiều lĩnh vực khác nhau như: công nghiệp, nông nghiệp, các ngành dịch vụ, tài chính ngân hàng...

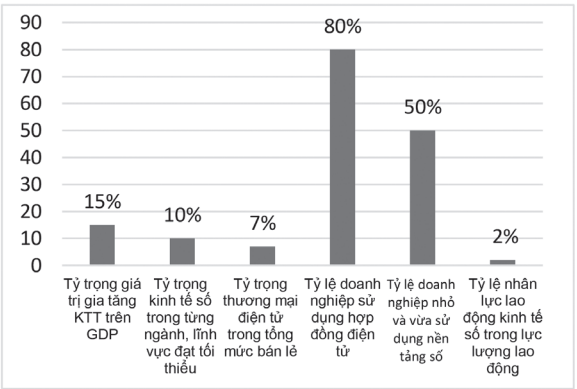
Hiện nay, kinh tế số trên thế giới đang phát triển với tốc độ khá nhanh, trở thành xu hướng chung và là chìa khóa quan trọng giúp nhiều nền kinh tế mở rộng ra toàn cầu. Kinh tế số sử dụng nhiều công nghệ hiện đại như:

trí tuệ nhân tạo, các tập dữ liệu lớn, tài sản số đem lại rất nhiều lợi ích cho quốc gia, các doanh nghiệp và cá nhân. Về phía quốc gia, kinh tế số góp phần tăng năng suất lao động, tăng trưởng kinh tế, thúc đẩy sự tăng trưởng bền vững. Ngoài ra, kinh tế số còn làm giảm khoảng cách giữa thành thị và nông thôn, giữa các quốc gia, khu vực. Việc ứng dụng công nghệ số và mạng lưới internet không biên giới giúp xóa bỏ các khó khăn về địa lý, tạo điều kiện cho tất cả các chủ thể được tiếp cận với giáo dục, kinh tế, kỹ thuật hiện đại,...đồng thời quảng bá, khai thác tiềm năng, lợi thế của mình để phát triển. Về phía doanh nghiệp, kinh tế số tạo điều kiện cho doanh nghiệp tiếp cận với các thị trường lớn trong và ngoài nước, tiếp cận với công nghệ hiện đại, nâng cao chất lượng sản phẩm, tiết kiệm chi phí quản lý, vận chuyển. Đối với người dân nói chung, kinh tế số tạo ra sự thay đổi trong việc ứng dụng công nghệ, trải nghiệm công nghệ, thay đổi tư duy, mua bán hàng hóa dễ dàng hơn,...

Với những lợi ích mà kinh tế số đem lại, việc phát triển kinh tế số là vô cùng cần thiết đối với mỗi quốc gia, mỗi địa phương để xây dựng một nền kinh tế bền vững.

3. THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ SỐ TẠI PHÚ YÊN

Thực hiện chiến lược chung của cả nước về phát triển kinh tế số và xã hội số, ngày 15/11/2023 UBND tỉnh Phú Yên đã ban hành Kế hoạch số: 251/KH-UBND: “Kế hoạch phát triển kinh tế số và xã hội số Phú Yên đến năm 2025”. Trong đó, Phú Yên phấn đấu đến năm 2025 đạt các chỉ tiêu ở hình 1:

Hình 1: Chỉ tiêu phát triển kinh tế số Phú Yên đến năm 2025 (đơn vị tính: %) Nguồn: Thủy Tiên

Để đạt mục tiêu trên, Phú Yên sẽ tập trung phát triển công nghệ số, nghiên cứu và ứng dụng các công nghệ mới trên nhiều lĩnh vực, tạo ra những sản phẩm đặc thù của địa phương, có lợi thế cạnh tranh và phát triển; hỗ trợ các dự án khởi nghiệp liên quan đến kinh tế số. Ngoài ra, Phú Yên cũng tập trung phát triển hạ tầng số, đào tạo nhân lực phục vụ kinh tế số.

Sở Công thương Phú Yên cũng phối hợp với các đơn vị hoạt động trong lĩnh vực công nghệ xây dựng chính quyền điện tử, sàn thương mại điện tử; hỗ trợ cho các doanh nghiệp xây dựng website, tối ưu hóa website để phát triển thương hiệu, giới thiệu sản phẩm, Trong tháng 6/2024, Sở công thương phối hợp với đơn vị liên quan giúp đỡ cho tiểu thương tiếp cận, thích nghi với phương thức bán hàng qua thương mại điện tử, kết hợp thanh toán không dùng tiền mặt; hỗ trợ các tiểu thương và người tiêu dùng đẩy mạnh hoạt động mua sắm trực tuyến phù hợp với nhu cầu thị trường, góp phần phát triển kinh tế số của địa phương

Những nội dung trên cho thấy, Phú Yên đặc biệt quan tâm đến phát triển kinh tế số, chuyển đổi số, huy động sự tham gia của nhiều đơn vị, nhiều nguồn lực khác nhau để đạt mục tiêu đề ra.

3.1 Kết quả đạt được

Kinh tế số tại Phú Yên trong quá trình xây dựng bước đầu đã đạt được những kết quả:

Một là, Kinh tế số có bước phát triển nhanh, đa dạng ở nhiều lĩnh vực. Trong khu vực công đã áp dụng số hóa ở nhiều khâu quản lý. Các dịch vụ điện tử của chính quyền góp phần giải quyết công việc nhanh hơn; giảm chi phí xã hội, giảm thời gian đi lại, chờ đợi cho người dân và các doanh nghiệp. Các đơn vị trên địa bàn cũng đang thực hiện chuyển đổi số mạnh mẽ; các quyết định kinh tế, kinh doanh được đưa ra dựa chủ yếu trên kết quả phân tích số liệu; 100% doanh nghiệp sử dụng hóa đơn điện tử, 99% doanh nghiệp sử dụng hợp đồng điện tử, hơn 99,83% người dân từ 15 tuổi trở lên đã có tài khoản giao dịch tại ngân hàng hoặc tổ chức tài chính khác.

Hai là, Thương mại điện tử ngày càng

phát triển và đang thay thế một phần thị phần của các cửa hàng truyền thống.

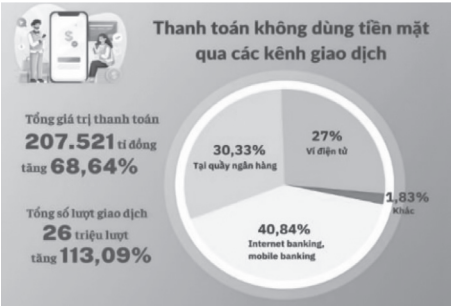
Trong những năm qua, thương mại điện tử Phú Yên đã đạt được sự phát triển mạnh mẽ. Nhiều doanh nghiệp và người dân trên địa bàn đã thực hiện và quen với việc thực hiện giao dịch thương mại điện tử, tỷ lệ giao dịch thương mại điện tử ngày càng tăng nhanh. Theo kết quả khảo sát của Hiệp hội thương mại điện tử Việt Nam (VECOM), chỉ số xếp hạng thương mại điện tử của Phú Yên năm 2023 là 46/58 tỉnh, thành tham gia khảo sát trong cả nước. Đây không phải là thứ hạng cao, nhưng đó là khởi đầu cho các hoạt động thương mại điện tử của Phú Yên ngày một phát triển và được thực hiện ở nhiều ngành nghề, nhiều lĩnh vực.

Sở Công thương Phú Yên đã hỗ trợ 7 doanh nghiệp xây dựng và tối ưu hóa website, hỗ trợ 9 doanh nghiệp xây dựng thương hiệu trực tuyến và áp dụng marketing tự động, hỗ trợ 11 doanh nghiệp, cửa hàng bán lẻ xây dựng phần mềm quản lý bán hàng thông minh. Ngoài ra, Phú Yên cũng đã xây dựng sàn thương mại điện tử, tạo điều kiện cho các doanh nghiệp và người dân thực hiện các giao dịch trực tuyến (<http://phuyentrade.gov.vn>). Đến nay, trên sàn thương mại điện tử Phú Yên đã có 100 doanh nghiệp và 300 sản phẩm được giới thiệu, trong đó có hơn 60 sản phẩm OCOP, 67 sản phẩm nông thôn tiêu biểu và các sản phẩm đặc trưng địa phương như nước mắm, bánh tránh, gạo, cà phê, sản phẩm may mặc, thủy sản chế biến... [5].

Thị trường thương mại điện tử Phú Yên ngày càng được mở rộng và trở thành phương thức kinh doanh phổ biến. Người tiêu dùng ngày càng thấy sự tiện lợi, ưu điểm của mua sắm trực tuyến và lựa chọn hình thức mua sắm trực tuyến nhiều hơn. Nhiều doanh nghiệp, nhà sản xuất và các cơ sở phân phối bán lẻ trong tỉnh đã nâng cao chất lượng sản phẩm, cải tiến bao bì và tăng cường hoạt động bán hàng qua internet, chuyển đổi hình thức kinh doanh, phục vụ để phù hợp với nhu cầu thị trường.

Ba là, Dịch vụ số hóa, thanh toán không dùng tiền mặt gia tăng. Kinh tế số Phú Yên

sự phát triển đồng thời thúc đẩy thương mại điện tử phát triển theo, các dịch vụ tài chính cũng đang được số hóa, các dịch vụ ngân hàng số ngày một đa dạng, thanh toán không dùng tiền mặt liên tục tăng lên nhanh chóng. Trong hoạt động kinh doanh, mua sắm, ăn uống,... việc áp dụng thanh toán không dùng tiền mặt đã dần trở nên phổ biến. Khi sử dụng các dịch vụ, người dân không cần chi trả trực tiếp bằng tiền mặt mà có thể thanh toán qua thẻ tín dụng, ví điện tử, tài khoản ngân hàng trực tuyến,... Tổng giá trị thanh toán không dùng tiền mặt năm 2024 theo các kênh giao dịch thanh toán trên địa bàn tỉnh đạt 207.521 tỉ đồng, tăng 68,64%, với 26 triệu lượt giao dịch, tăng 113,09% so với cùng kỳ năm 2023. Trong đó, giá trị giao dịch qua internet banking, mobile banking chiếm 40,84%, tăng 18,6%; tại quầy ngân hàng chiếm 30,33%, tăng 34%; qua ví điện tử chiếm 27%, tăng hơn 23,5 lần so với cùng kỳ năm 2023... [7]

Hình 2 : Tỷ lệ thanh toán không dùng tiền mặt qua các kênh năm 2024 so với 2023 (Nguồn: Lê Hào)

Bốn là, Hạ tầng số, xã hội số phát triển. Hạ tầng số được coi là nền tảng để phát triển kinh tế số, vì vậy, ngay từ đầu Phú Yên đặc biệt quan tâm tới việc phát triển hạ tầng số của địa phương. Kết quả cho đến nay, 100% xã, phường, thị trấn có kết nối cáp quang đến trung tâm; các thôn, buôn đều được phủ sóng 3G, 4G; dân số có điện thoại thông minh ước đạt 75,05%; hộ gia đình có đường truyền internet cáp quang băng thông rộng ước đạt 67,58% [6]. Về xã hội số; cơ sở giáo dục các cấp đều sử dụng các phần mềm quản lý vào dạy và học; các cơ sở y tế khi khám chữa bệnh cho người dân đã có sự thay thế thẻ BHYT giấy bằng thẻ căn cước công dân gắn chip, ứng dụng VNeID, sử dụng đơn thuốc điện tử, hồ sơ sức khỏe điện tử,... Sự phát triển của hạ

tầng số và xã hội số là những trụ cột cho kinh tế số và chuyển đổi số.

Có thể nói, sự phát triển kinh tế số tại Phú Yên đã đóng góp vào việc thay đổi thói quen tiêu dùng của người dân theo hướng hiện đại và an toàn; giúp các doanh nghiệp tiếp cận công nghệ mới, tạo ra nhiều cơ hội kinh doanh, mở rộng thị trường trong và ngoài nước; lĩnh vực du lịch, thương mại địa phương cũng có nhiều sự phát triển.

3.2. Một số vấn đề còn tồn tại

Phú Yên đang nỗ lực xây dựng kinh tế số, tận dụng những cơ hội lớn để tiếp cận với trình độ phát triển của cả nước, khu vực và thế giới. Nhưng bên cạnh những kết quả đạt được, vẫn còn tồn tại một số vấn đề:

Một là, nhận thức về kinh tế số ở cả cấp quản lý, doanh nghiệp và người dân chưa thực sự đồng nhất, làm cho việc triển khai xây dựng, phát triển kinh tế số trên địa bàn còn gặp khó khăn. Thói quen trong giao dịch, thanh toán bằng tiền mặt vẫn còn ở đại bộ phận dân cư.

Hai là, nguồn nhân lực khoa học công nghệ chất lượng cao cho phát triển kinh tế số còn thiếu và yếu. Nền kinh tế số dựa trên sự phát triển của khoa học công nghệ, đòi hỏi nguồn lực chất lượng cao nhưng hiện nay Phú Yên đang thiếu hụt nguồn nhân lực này và đây được xem là một thách thức lớn đối với sự phát triển của kinh tế số tại Phú Yên.

Ba là, sự phát triển kinh tế - xã hội giữa các vùng địa lý, vùng kinh tế trong tỉnh phát không đồng đều cũng gây khó khăn cho việc triển khai, ứng dụng công nghệ số; việc tạo lập cơ sở dữ liệu còn thiếu sự gắn kết, đồng bộ.

Bốn là, trong lĩnh vực thương mại điện tử, mặc dù đã phát triển nhanh chóng để đáp ứng nhu cầu tiêu dùng trong thời đại công nghệ số, nhưng vẫn tồn tại nhiều hạn chế. Số lượng doanh nghiệp đã xây dựng website để giới thiệu doanh nghiệp, quảng bá sản phẩm còn ít, chỉ có 50/1.430 doanh nghiệp có website riêng. Ngôn ngữ sử dụng trên các trang website của doanh nghiệp hầu hết chỉ là tiếng Việt; trên website không thiết kế chức năng nhận đơn hàng, đặt hàng trực tuyến có thể dẫn đến mất

đi một số lượng lớn khách hàng, đối tác, nhất là đối tác nước ngoài; điều này phần nào làm chậm việc tiếp cận và vươn ra thị trường toàn cầu của các doanh nghiệp.

Ngoài ra, đặc thù của thương mại điện tử là các giao dịch được tiến hành qua mạng internet, người mua và người bán không gặp mặt trực tiếp giao dịch và xem hàng nên dẫn đến vấn đề hàng giả, hàng nhái, hàng kém chất lượng, không rõ nguồn gốc xuất hiện ngày càng nhiều trên các gian hàng trực tuyến. Số lượng các trường hợp lợi dụng thương mại điện tử để kinh doanh hàng giả đang gia tăng. Một số địa chỉ kinh doanh hàng hóa quảng bá do nước ngoài sản xuất nhưng không có hóa đơn, chứng từ; hàng hóa không có nhãn phụ bằng tiếng Việt theo quy định của pháp luật, đe dọa đến hoạt động kinh doanh, ảnh hưởng đến quyền lợi của người tiêu dùng, ảnh hưởng đến sự phát triển vững mạnh của nền kinh tế.

4. MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ PHÁT TRIỂN KINH TẾ SỐ TẠI PHÚ YÊN HIỆN NAY

Xuất phát từ thực trạng trên, để quá trình phát triển kinh tế số Phú Yên thuận lợi và thành công, nhóm tác giả đưa ra một số giải pháp sau:

Một là, nâng cao nhận thức của các cấp quản lý, các doanh nghiệp, người dân về kinh tế số. Thực hiện đẩy mạnh việc tuyên truyền phát triển kinh tế số đến tất cả các tầng lớp nhân dân. Thông qua các phương tiện thông tin đại chúng, các mô hình giúp cho các tầng lớp nhân dân, các doanh nghiệp nhận thức sâu hơn về yêu cầu và lợi ích của kinh tế số đem lại, coi phát triển kinh tế số là động lực quan trọng và chủ yếu cho mô hình tăng trưởng kinh tế mới, từ đó, cùng chung tay xây dựng, phát triển kinh tế số ở địa phương. Tiếp tục duy trì và tổ chức thường xuyên ngày hội chuyển đổi số ở Tp. Tuy Hòa và nhân rộng mô hình về các huyện, xã trong tỉnh nhằm nâng cao hiệu quả tuyên truyền kinh tế số, chuyển đổi số.

Hai là, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực phục vụ phát triển kinh tế số. Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, đặc biệt là nhân

lực trong lĩnh vực công nghệ để hình thành đội ngũ chuyên gia trong lĩnh vực thương mại điện tử, an ninh mạng, thông tin, truyền thông, chuẩn bị cho quá trình chuyển đổi sản xuất và làm việc trên môi trường internet là chủ yếu. Đây được coi là yếu tố then chốt quyết định sự thành công của nền kinh tế số Phú Yên. Tuy nhiên, công việc này không thể hoàn thành một sớm một chiều, nên cần có những kế hoạch phù hợp ở cả trung và dài hạn. Đội ngũ nhân lực cần tập trung đào tạo trước mắt là các chuyên gia, lãnh đạo doanh nghiệp, chuyên viên có khả năng ứng dụng công nghệ thông tin, công nghệ hiện đại, trí tuệ nhân tạo. Đồng thời, cần thiết lập các chính sách để đảm bảo không ai bị bỏ lại phía sau, hỗ trợ người lao động ảnh hưởng bởi tự động hóa và công nghệ số về việc đào tạo các kỹ năng cần thiết cho họ. Những biện pháp này nhằm ngăn chặn tình trạng thất nghiệp tăng cao đối với người lao động, đặc biệt là những người có kỹ năng thấp, từ đó giảm thiểu bất bình đẳng xã hội và nguy cơ xung đột xã hội.

Ngoài việc xây dựng lực lượng tại chỗ, Phú Yên cần xây dựng chính sách thu hút, giữ chân nhân tài từ các địa phương khác về Phú Yên làm việc với những đãi ngộ tốt hơn nữa để tiết kiệm thời gian đào tạo, phục vụ cho những mục tiêu cả trước mắt và lâu dài.

Ba là, phát triển thương mại điện tử. Trong thời gian tới tiếp tục xây dựng, phát triển hạ tầng công nghệ thông tin, viễn thông, truyền thông; nâng cao nhận thức, đào tạo nguồn nhân lực cho thương mại điện tử; tăng cường hỗ trợ doanh nghiệp, nhất là doanh nghiệp vừa và nhỏ xây dựng các website để giới thiệu doanh nghiệp và thực hiện các hoạt động kinh doanh. Trong website của các tổ chức, doanh nghiệp cần xây dựng các ngôn ngữ khác nhau để có thể tiếp cận được nhiều khách hàng quốc tế. Tiếp tục hỗ trợ các làng nghề truyền thống, các tiểu thương nhỏ tiếp cận và thích nghi với thương mại điện tử; thanh toán không dùng tiền mặt. Xử lý nghiêm minh các trường hợp vi phạm về an ninh mạng, chất lượng, nguồn hàng trên thương mại điện tử để làm gương.

Bốn là, tiếp tục mở rộng hệ thống thanh toán không dùng tiền mặt. Các cơ quan quản

